

Voor hen geen onderwijs

Het gezin van Nazmiye en Mhamad, zonder de 13-jarige Sousan. Zij is om half elf 's avonds nog aan het werk in een naaiatelier.

Foto Cigdem Yuksel

De Syrische Nazmiye, Mhamad en hun dochters werken lange dagen, maar op de Turkse scholen is geen plek voor de kinderen.

DOOR SAKIR KHADER EN ANNEKE STOFFELEN

Elke ochtend smeken Rizkar (10) en Osama (8) hun moeder om niet te gaan werken. Ze horen haar de deur op slot draaien en via het smalle trappetje wegstappen. De broertjes weten dan dat ze weer een dag met zijn tweeën opgesloten zullen zitten in dit slordig geschilderde tweekamerappartementje met matrasjes op de vloer. De enige onderbreking van de lethargie komt van de oude televisie in de hoek van de kamer.

Hun moeder, Nazmiye Kulu (35), schept zeven dagen per week broodjes shoarma en serveert de gasten van Elvis Döner blikjes cola aan hun formica tafeltjes. Soms krijgen Rizkar en Osama telefoon van haar, als er even geen klanten zijn. Dan instrueert ze Rizkar wat hij moet opwarmen als avondeten. En controleert ze of de jongens wel genoeg drinken.

Haar twee dochters, Silva van 14 en Sousan van 13, zijn ondertussen aan het werk in een naaiatelier. Daar knippen ze loshangende draadjes van kleding bij of vegen ze de vloer.

Nazmiye vertelt over haar leven aan het einde van haar werkdag bij Elvis Döner. Eerst wil ze haar huis liever niet laten zien. Achter haar brede glimlach ligt schaamte verscholen. Later, als ze toch op blote voeten voorgaat haar appartementje binnen, blijkt waarom ze zich geneert. Het is bijna half elf in de avond en haar dochter van 13 is nog altijd niet thuisgekomen uit het naaiatelier. 'Ze beginnen om acht uur 's ochtends daar. Dit is toch onmenselijk?'

Dit is het leven van een Syrisch vluchtelingengezin in Turkije. Dit is de 'opvang in de regio', waarvan Europese politici hun mond zo vol hebben. Ja, deze familie heeft te eten en een dak boven haar hoofd. En nee, Nazmiye hoeft niet te vrezen dat er in haar straat in Izmir een autobom ontploft.

Droom ver weg

Waarom zijn zoveel Syriërs in Turkije dan toch bereid hun leven te wagen op een bootje naar Griekenland? Als je die vraag stelt aan families in de Turkse kuststad Izmir, geven Syrische ouders bijna allemaal hetzelfde antwoord: ze willen dat hun kinderen naar school gaan. Dat lukt in Turkije niet.

In Izmir zie je daarom op veel plekken kinderen aan het werk. Ze serveren koffie, verkopen ballonnen en hoesjes die telefoons droog houden tijdens een bootreis, of houden op straat hun hand op.

Toen ze met haar man Mhamad Osman nog in het Syrische Aleppo woonde, stelde Nazmiye zich voor dat hun kinderen later naar de universiteit zouden gaan. Die droom is nu ver weg. Ze probeerde haar kinderen in te schrijven op scholen in Izmir, maar ze werd weggestuurd. Geen plek.

'Mijn jongens zijn analfabeet, de

jongste kan zijn eigen naam nog niet eens schrijven. Wat moet er van zijn toekomst terechtkomen?', vraagt Nazmiye zich af. 'Als een mens niet leert, wat is dan nog het verschil met een dier?'

Ruim vierhonderdduizend Syrische kinderen zoals Rizkar en Osama en hun zussen blijven in Turkije verstoken van onderwijs, becijfert Human Rights Watch in een rapport dat vorige maand verscheen. Het is een sociale tijdbom, signaleert de ngo: kinderen die niet naar school gaan zijn gevoelig voor ronselpraktijken van gewapende bendes, worden sneller uitgehuwelijkt en hebben in het algemeen geen rooskleurig toekomstperspectief.

Bureaucratische drempels

Theoretisch zou dat onderwijs in Turkije allang geregeld moeten zijn. Vorig jaar heeft de Turkse regering in officieel beleid vastgelegd dat Syrische kinderen toegang hebben tot Turkse openbare scholen. In oktober kwam het ministerie met de doelstelling dat eind van dit schooljaar 370 duizend Syrische kinderen onderwijs moeten krijgen, bijna twee keer zoveel als nu.

Maar volgens Human Rights Watch moet er dan heel wat veranderen. Want nu worden Syrische ouders soms weggestuurd omdat er geen plek zou zijn op school of omdat hun kinderen geen Turks spreken. En er zijn allerlei bureaucratische drempels.

Zo kregen Nazmiye en Mhamad onlangs te horen dat hun kinderen pas onderwijs kunnen krijgen als ze beschikken over papieren die bewijzen dat zij als vluchteling in Izmir leven. 'We hebben die papieren al voor een andere plek in Turkije, maar niet voor Izmir', zegt Mhamad. 'En de gemeente hier verstrekt maar tien documenten per dag. Dan zouden we dus

wekenlang in de rij moeten gaan zitten op het gemeentehuis. Maar dat kan niet, want als we niet werken hebben we niks te eten.'

De Europese Unie heeft Turkije vorig weekend 3 miljard euro ontwikkelingsgeld beloofd als het zijn zeegrenzen beter gaat bewaken en illegale migranten terugneemt die Europa desondanks toch bereiken. De praktijk zal moeten uitwijzen of die middelen ook op de goede plek terechtkomen. Als het geld niet wordt gebruikt om onderwijs te organiseren voor vluchtelingenkinderen, zullen de migranten naar de EU blijven komen.

Eerlijk gezegd willen Nazmiye en Mhamad helemaal niet naar Europa. 'Wat moeten wij daar?', vraagt Nazmiye zich af. 'Mijn ouders wonen nog in Syrië. Ik blijf liever in Turkije, dan ben ik dichterbij hen. En als de situatie verbetert, gaan we terug om ons land op te bouwen.' Toch spookt nu soms de gedachte door haar hoofd om wél te gaan, al is ze doodsbenauwd voor de tocht over zee.

Nazmiye laat op haar telefoon foto's zien van haar familie. 'Mijn zus zit nu in Oostenrijk. Haar kinderen gaan wel naar school.'

Voorlopig is een bootreis helemaal geen optie, want Mhamad en Nazmiye hebben amper geld om in Izmir het hoofd boven water te houden. Ze werken allebei 12 uur per dag, zeven dagen per week. Nazmiye krijgt 16 euro per dag, ongeveer de helft van het salaris dat een Turk verdient voor hetzelfde werk. Ze kunnen net de huur van hun appartementje betalen en hun vier kinderen voeden.

'Ik wil eigenlijk wel naar school', zegt Rizkar dan ineens verlegen. Vader Mhamad wijst richting de straat. 'Mijn zoontjes zien 's ochtends de Turkse kinderen hier in hun schooluniformpjes voorbij lopen. Daar zouden zij ook graag bij willen horen.'